

Tallinna ringmajanduse arengukava 2035

Sisukord

1. Tallinna ringmajanduse arengukava seosed teiste arengudokumentidega	2
2. Ringmajandus Tallinnas – ajendid ja rakendamise potentsiaal	6
3. Ringmajanduse põhimõtted	10
4. Visioon ja eesmärgid	11
5. Ringmajanduse tegevusprogrammid 2035	12
Tegevusprogramm 1. Ringmajandusalaselt pädev ja teadlik linnaorganisatsioon ja linlased	14
Tegevusprogramm 2. Keskkonnahoidlikke ja ringhangete põhimõtteid rakendav linnaorganisatsioon	16
Tegevusprogramm 3. Ringseid tooteid ja teenuseid tarbiv ja edendav linn	18
Tegevusprogramm 4. Kestlik toidu- ja toitainete ringlussüsteem	21
Tegevusprogramm 5. Ringsetel põhimõtetel arendatud linnaruum ja ehitatud keskkond	23
Tegevusprogramm 6. Jäätmehierarhiat järgiv jäätmehooldus	26

1. Tallinna ringmajanduse arengukava seosed teiste arengudokumentidega

Üleminek ringmajandusele toetab kõiki linnaelu valdkondi, sh linnaplaneerimist ja ehitamist, jäätmekäitlust, keskkonnahoidu, tootmis- ja tarbimissüsteemi ning seeläbi ettevõtlust laiemalt. Nii on käesolev ringmajanduse arengukava (edaspidi ka ringmajanduskava) seotud mitmete teemade ning seetõttu ka Tallinna arengudokumentidega. Lisaks arengustrateegiale „[Tallinn 2035](#)“ on ringmajanduskava seotud näiteks [Tallinna kliimakavaga](#), [liikuvuskavaga](#) ning koostatavate [linnavara valdkonna arengukavaga](#) ja arengudokumentidega „[Digitaalne Tallinn 2035](#)“. Ringmajanduskava on tihedalt seotud ka [Tallinna jäätmekavaga](#). Ringmajanduskava ei dubleeri Tallinna jäätmekavas toodud, vaid moodustab sellega ühise terviku. Täpsemad seosed on kirjeldatud alljärgnevalt.

Arengustrateegia „Tallinn 2035“

Ringmajanduskava lähtub [arengustrateegia „Tallinn 2035“ strateegilistest sihtidest ja ringmajanduse tegevusvaldkonnast](#) ning strateegia kaudu ka ÜRO säästva arengu eesmärkidest. Ringmajanduskava panustab väga suurel määral arengustrateegia „Tallinn 2035“ strateegilise sihi „Roheline pööre“ ja ning suurel määral strateegiliste sihtide „Kodu, mis algab tänavast“, „Loov maailmalinn“ ja „Heatahtlik kogukond“ saavutamisse.

Ringmajanduskava täpsustab arengustrateegia „Tallinn 2035“ ringmajanduse valdkonna strateegilisi eesmärke ja nende elluviimist, sh eesmärkide saavutamiseks vajalikke tegevusprogramme, tegevusi ja investeeringuid, ning mõõdikuid aastani 2035¹.

Ülemaailmsed säästva arengu eesmärgid

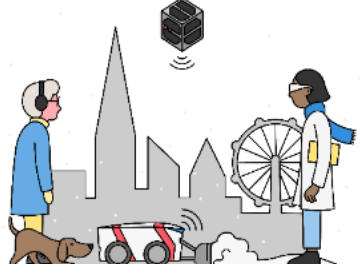

25. septembril 2015 võeti ÜRO tippkohtumisel vastu ülemaailmsed säästva arengu eesmärgid ja tegevuskava aastani 2030². Maailma riigipeade ja valitsusjuhtide deklaratsioon „Muudame maailma: säästva arengu tegevuskava aastaks 2030“ sisaldab [17 ülemaailmset säästva arengu eesmärki](#). Lisaks 17 ülemaailmsele säästva arengu eesmärgile jälgitakse Eestis ka kultuuriruumi elujõulisuse eesmärki, mis tuleneb Eesti säästva arengu riiklikust strateegiast „[Säästev Eesti 21](#)“. Ringmajandust kui uut tüüpi globaalset majandust võib vaadelda osana kõigi 18 eesmärgi lahendusest. Kestliku arengu eesmärkide elluviimise riiklik arengudokument on strateegia „[Eesti 2035](#)“.

Arengustrateegia „Tallinn 2035“ visioon ja strateegilised sihid on kooskõlas nii strateegia „Eesti 2035“ kui ÜRO kestliku arengu eesmärkidega, mistõttu lähtub strateegia kaudu ka käesolev „Tallinna ringmajanduse arengukava 2035“ kestliku arengu eesmärkidest.

Ringmajanduse valdkond panustab eelkõige järgmistesse säästva arengu eesmärkidesse:

¹ Erandiks on ringmajanduskava tegevusprogramm 2 „Keskkonnahoidlikud ja ringhanked“, mille mõõdikud, sihttasemed ja tegevussuunad on täpsemalt kajastatud arengustrateegia „Tallinn 2035“ juhtimise ja tugiteenuste valdkonna tegevusprogrammis 9 „Strateegilised riigihanked“.

² United Nations <https://sdgs.un.org/>

 <p>Roheline pööre. Ringmajandus, kus majandusareng põhineb uuenduslikel tehnoloogiatel ja ärimudelitel ning mille aluseks on ressursside ja energia tõhusam tarbimine, toodete pikaajaline kasutamine ja materjalide ringlussevõtt vähendab jäätmeteket ja CO₂ heidet ning hoiab looduskeskkonda.</p> 	 <p>Kodu, mis algab tänavast. Ringseid põhimõtteid järgiv hoonete, taristu ja avaliku ruumi projekteerimine, ehitamine, hooldamine, kasutamine ja kasutusjärgne tegevus vähendab ehitatud keskkonnaga seotud suurt materjalikulu.</p>
 <p>Loov maailmalinn. Keskkonnahoidlike ja ringhangetega kasvatab Tallinn nõudlust ringsete, vähese süsinikuheitega ja ohutute ning sotsiaalselt vastutustundlike toodete ja teenuste järele, toetab innovatsiooni, loob uusi majanduslikke võimalusi ja töökohti ning on eeskujuks teistele linnadele.</p> 	 <p>Heatahtlik kogukond. Ringmajanduskeskuste ja parandustöökodade loomine aitab luua korduskasutus- ja parandusühiskonda ning -kultuuri, mis avardab inimeste osalemisvõimalusi ühiskonnas ja tugevdab seeläbi kogukondi. Parandusoskuste levimine ja kogukondlik koostöö suurendab ühiskonna säilenõtkust ja hakkamasaamist kriisiolukordades.</p>

Tabel 1. „Tallinn 2035“ strateegilised sihid ja ÜRO säästva arengu eesmärgid ringmajanduse kontekstis.

Tallinna jäätmekava 2022–2026

Kuna jäätmehooldus on osa ringmajandusest, siis moodustab Tallinna ringmajanduse arengukava ühtse terviku [Tallinna jäätmekavaga 2022–2026](#). Tallinna jäätmekavas planeeritakse jäätmehoolduse arendamist ja jäätmete ringlussevõtu edendamist Tallinna linna territooriumil aastatel 2022–2026. Tallinna jäätmekava peaeesmärk on jäätmehierarhiat järgiv ja ringmajanduse põhimõtetele toetuv jäätmehooldus. Seega aitavad jäätmekava tegevused otseselt kaasa ka Tallinna ringmajanduse arengukava eesmärkide ja sihtide saavutamisele. Tallinna jäätmekava täpsustab ringmajanduskava tegevusprogrammi „Jäätmehooldus“ mõõdikuid, sihttasemeid ja tegevussuundi.

Käesoleva perioodi jäätmekava kehtivuse lõppemisel koostatakse kas uus jäätmekava või ajakohastatakse käesolevat ringmajanduse arengukava lõimides siia tervikuna ka jäätmekava alates 2027. aastast.

Tallinna kliimakava 2030

Ringmajandus mängib olulist rolli kasvuhoonegaaside heite vähendamisel.³ „[Kliimaneutraalne Tallinn. Tallinna säästva energiamajanduse ja kliimamuutustega kohanemise kava aastani 2030](#)“ ehk kliimakava loob raamistiku 2050. aastaks Tallinna saamiseks kliimaneutraalseks linnaks. Muutustega energiamajanduses, transpordis ja hoonestuses on kavas vähendada 2030. aastaks süsinikuheidet 40% võrreldes 2007. aastaga ning 2050. aastaks saavutada kliimaneutraalsus.

Ringmajanduse arengukava kohaselt väheneb kasvuhoonegaaside heite tänu esmase tooraine kasutuse ja transpordi vähenemisele, aga ka tarbimise ja jäätmetekke vähendamisele ning jäätmete ringlussevõtu suurenemisele. Selle eesmärgi saavutamiseks näeb ringmajanduse arengukava ette tegevused jäätmetekke vältimiseks ja targemaks tarbimiseks, korduskasutuseks, paranduseks ja jagamiseks ning jäätmete kasutamiseks ressursina.

Tallinna liikuvuskava 2035

Ringmajanduse põhimõtete rakendamine panustab otseselt jätkusuutlikku ruumiplaneerimisse ja liikuvuskorraldusse. [Tallinna jätkusuutliku linnaliikuvuse kava](#) (liikuvuse valdkonna arengukava 2035) seab eesmärgid ja loob eeldused Tallinna linnas ja lähipiirkonnas jätkusuutliku transpordisüsteemi ja väärt elukeskkonna arendamiseks ning sellega ka elukvaliteedi tõstmiseks. Liikuvuskavaga seatakse kolm eesmärki: 1) tasakaalus Tallinna regiooni liikumisviiside jaotus, 2) ligipääsetav Tallinna regiooni liikuvustaristu ja hästi ühendatud sihtkohad kõigile liikumisviisidele, ning 3) ohutu Tallinna regiooni liikuvuskeskkond.

Ringmajanduskavas kirjeldatud ringse ruumiplaneerimise põhimõtted toetavad liikuvuskavas plaanitud 15-minuti linna kontseptsiooni rakendamist, säästvate liikumisviiside eelisarendamist ja parkimise ruumihõive vähendamist. Lisaks aitavad ringsed, sh jagamismajanduse lahendused (nt sõidukite jagamisplatvormid) muuta liikuvust oluliselt kestlikumaks ja vähendada transpordi keskkonnajalajälge.

Tallinna linnavara valdkonna arengukava 2035

Ehitatud keskkond, sh linna enda ehitised, on ringmajanduse seisukohast üks peamise mõjuga valdkondi suure energia- ja ressursikasutuse tõttu. [Tallinna linnavara hoidmise ja arendamise valdkonna arengukava 2035](#) täpsustab Tallinna arengustrateegias „Tallinn 2035“ nimetatud linnavara hoidmise ja arendamise valdkonna eesmäärke, tegevusprogramme ja -suundi ning mõõdikuid. Linnavara valdkonna visioon on linna kinnisvarakeskkonna heaperemehelik hoidmine ja targalt majandamine ning ringmajandust toetavad tegevusvaldkonna rakendamise põhimõtted on mh linnavara keskne juhtimine, ringmajanduse põhimõtete rakendamine, tark planeerimine ja koostöö. Arengukavasse tuuakse valdkonnaüleselt sisse elukaarepõhine lähenemine, mis seob teenuste planeerimise, linnaplaneerimise, ehitamise ja halduse eri faasid üheks tervikuks, järgides kasutajate vajadusi, kuluefektiivsust ja linna strateegilisi sihte (sh rohepöörde ja keskkonnahoiu põhimõtteid).⁴

³ OECD (2019), Global Material Resources Outlook to 2060: Economic Drivers and Environmental Consequences, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/9789264307452-en>

⁴ Otsuse „Tallinna linnavara hoidmise ja arendamise valdkonna arengukava 2035“ koostamise algatamine ja lähteülesande kehtestamine“ seletuskiri, <https://teele.tallinn.ee/documents/123875/view#preview>

Ringmajanduskava on seotud linnavara valdkonna arengukavaga eelkõige ringmajanduse põhimõtetest lähtuva linnavara haldamise tegevuste kaudu ([tegevusprogramm 4. Ehitatud keskkond](#), mis annab täpsemad suunised hoonete ja taristu ringseks planeerimiseks ja rajamiseks).

Digitaalne Tallinn 2035

Koostamisel olevas arengudokumentis „[Digitaalne Tallinn 2035](#)“ kehtestatakse Tallinna arengustrateegia „Tallinn 2035“ eesmärkide saavutamiseks kogu linnaorganisatsiooni hõlmavad IT-lahenduste loomise ja innovatsiooni elluviimise põhimõtted ja olulisemad tegevused (sh inimkesksus, küberturvalisus, andmekvaliteet). Digitaalne Tallinn lähtub ringmajanduse põhimõtetest.

2. Ringmajandus Tallinnas – ajendid ja rakendamise potentsiaal

Kestliku majandusarengu tagamiseks vajame senise raiskava ja lineaarse ehk „tooda-tarbi-viska minema“ majandusmudeli asemele uut lähenemist, mis suunaks loodusressursside tõhusamale kasutusele. Seda pakub ringmajandus, kus majandusareng põhineb mõtteviisi muutusel ning uuenduslikel tehnoloogiatel ja ärimudelitel, mille aluseks on ressursside ja energia tõhusam tarbimine, toodete pikaajaline kasutamine ning materjalide ringlussevõtt.

Tallinna linn ei käsitle ringmajandust siiski omaette eesmärgina, vaid pigem vahendina, mis pakub raamistiku ja võimaluse teha vähemaga rohkem, kasutada olemasolevaid loodusvarasid paremini, vähendada jäätmeteket ja muuta jäätmed uuteks ressurssideks. Oluline on siinjuures rõhutada, et ringmajandusele üleminek puudutab kogu linnaorganisatsiooni, linlasi, linnakülastajaid, ettevõtjaid, MTÜ-sid ja teisi huvirühmasid. Linnad saavad ja peavad olema ringmajanduse eestvedajad, luues sellega nii majanduslikku, keskkonnaalast kui ka sotsiaalset kasu.

Ringmajanduse hetkeolukord ja rakendamise potentsiaal Tallinnas

Ringmajandusele üleminekut mõjutavad mitmed ajendid ja suundumused, sh demograafilised, sotsiaal-majanduslikud ja keskkonnaalased arengud, mis mõjutavad ressursside majandamist ja jäätmeteket.

Vastupidi riiklikule suundumusele eeldatakse, et Tallinna elanikkond kasvab 2050. aastaks. Aastatel 2014–2024 kasvas Tallinna rahvaarv 11,3%. Rände baasstsenaariumi järgi kasvab Tallinna elanike arv 2050. aastaks 2022. aastaga võrreldes 12% võrra.⁵ Elanikkonna kasv mõjutab ühelt poolt tarbimist, aga teiselt poolt tähendab see vajadust investeerida taristusse ja elamuehitusse.

Tallinn on Eesti peamine majanduskeskus ja suurim riigi majandusse panustaja. 2023. aastal oli teenuste osakaal Tallinna majanduses 84,3%, millele järgnesid tööstus ja ehitus 15,5,9%.⁶ Tallinna osakaalu mõjutasid enim kaubanduse, info ja side, kinnisvara ning finants- ja kindlustuse tegevusala. Tallinna teenusesektorist moodustab suure osa ka turism, majutus ja toitlustus. 2023. aastal ööbis Tallinnas 1,58 miljonit turisti, mis on 12% enam kui 2022. aastal, kuid 11% vähem kui 2019. aastal.⁷

Registrite ja Infosüsteemide Keskuse andmete järgi pakutakse Tallinnas väga palju ka info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (IKT) teenuseid. Ligikaudu kolmandik (31,7%) 94 000 Tallinnas aktiivselt tegutsevast äriühingust oli 2022. aastal tegev IKT ning teaduse ja tehnikavaldkonnas.⁸ Seega panustab Tallinn olulisel määral Eesti selle valdkonna arengusse ja edusse olles Eesti IKT-ettevõtluse ja digitaalse innovatsiooni keskuseks.

Tallinna elanikkonna ja ettevõtluse struktuur ning ettevõtlus- ja tarbimismudel määrab ära linna materjali jalajälje ning jäätmetekke taseme. Euroopa Liidu materjalivoogude ringsuse hindamise võtmemõõdikute (ringleva materjali määr, ressursitootlikkus ja materjali jalajalg) kohta Tallinna andmed puuduvad, kuna nende mõõdikute arvestust peetakse ainult riigi tasandil. Võib eeldada, et Tallinna puhul on nimetatud ringsuse näitajad Eesti keskmisest tunduvalt paremad, kuna Tallinnas

⁵ Tartu Ülikool 2023. [Tallinna ja selle linnaosade rände ja rahvastiku analüüs ning prognoos aastani 2050.](#)

⁶ Eesti Statistika, tabel RAA0051

⁷ Eesti Statistika, tabel TU112

⁸ Tallinn 2024. Fakte Tallinnast 2024, <https://www.tallinn.ee/et/ettevotjale/fakte-tallinnast>

puudub ressursimahukas tööstus (eelkõige põlevkivitööstus), mis Eesti ressursitootlikkuse ja materjali jalajälje näitajaid väga madalal hoiavad.⁹

Küll aga iseloomustavad Tallinna ringsuse taset linna jäätmekäitluse andmed. Keskkonnaagentuuri jäätmeinfosüsteemi andmetel tekkis aastatel 2020–2022 Tallinnas keskmiselt 4,4 tonni jäätmeid elaniku kohta aastas.¹⁰ Jäätmete päritolu järgi moodustas ehitus- ja lammutuspraht üle poole linnas tekkinud jäätmetest (65,2%). Nendele järgnesid jäätmekäitlusettevõtete, ettevõtteväliste reoveepuhastite ning joogi- ja tööstusvee käitlemisel tekkinud jäätmed (11,3%), olmejäätmed (9,2%), jäätmenimistus mujal nimetamata jäätmed (5,0%), liigiti kogutud pakendijäätmed (4,0%), maavarade ja maa-ainese uuringutel, kaevandamisel ning füüsikalisel ja keemilisel töötlemisel tekkivad jäätmed (1,9%) ning muud jäätmed (3,3%).

Tallinna tarbimismudeli ringsust iseloomustavad kõige vahetumalt olmejäätmete tekke ja käitlemise näitajad. 2022. aastal tekkis Tallinnas 202 559 tonni olmejäätmeid (449 kg elaniku kohta, mis on viimase viie aasta jooksul mõnevõrra vähenenud).¹¹ Olmejäätmetest moodustasid pakendijäätmed 42% ja biojäätmed (toidu-, aia- ja haljastujäätmed) 28%.

Viimase kümne aasta jooksul on Tallinn teinud märkimisväärseid edusamme ringmajanduse ja säästva jäätmekäitluse suunas liikumisel. Aastatel 2012–2022 on biojäätmete kogumine üle kahe korra suurenenud (+102%) ja linn on saavutanud suurema liigiti kogumise taseme, samas kui prügilasse ladestamine vähenes samal perioodil 80%. Liigiti kogumise andmete põhjal võib hinnata, et Tallinna olmejäätmete ringlussevõtu tase oli 2022. aastal ligikaudu 50%.¹²

2019. aastal keelas Tallinn avalikel üritustel toidu ja joogi serveerimise plastist ühekordsetel nõudel ja plastist söögiriistade kasutamise ning 2023. aastal mistahes materjalist ühekorranõudes joogi ja söögi serveerimise ning söögiriistade kasutamise. Nende sammudega on Tallinn selles valdkonnas olnud eeskujuks nii riigile kui kogu maailmale.¹³

2021. aastal Tallinna Strateegiakeskuse moodustamisega muudeti jäätmehoolduse osakond ringmajanduse osakonnaks ning samal ajal kutsus linn ellu mitmeid ringmajanduse algatusi. Näidetena võib välja tuua jäätmejaamade ümberkujundamise kogu linna katvaks ringmajanduskeskuste võrgustikuks, jäätmetekke vähendamise nädalate korraldamise; [keskkonnahoidliku ürituse korraldamise reeglite](#) kehtestamise linnaasutustele¹⁴ ning [juhendi](#) loomise; Tallinna Loomeinkubaatori loomise ringmajanduse ärimudelite (nt toode kui teenus) väljatöötamise toetamiseks, ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi juhtimisel e-ehituse platvormi loomise, et hõlbustada teabe ja andmete saamist hoonete kogu olelusringi kohta (projekteerimisest kuni kasutusaja lõpuni).

Võimalused ja takistused

⁹ 2022. aastal oli Eurostati andmetel Eesti materjali jalajalg 27,4 tonni elaniku kohta, ressursitootlikkus – 0,69 eurot/kg ja ringleva materjali määr – 16,0%. Kui materjali jalajälje ja ressursitootlikkuse puhul on Eesti tase ELi keskmisest tasemest oluliselt parem, siis ringleva materjali määr on Eestis ELi keskmisest oluliselt kõrgem.

¹⁰ Eestis tekkis 2020.–2022. a. keskmiselt elaniku kohta 14,7 tonni jäätmeid aastas.

¹¹ Tallinna olmejäätmed moodustavad 40,3% Eesti olmejäätmetest (2022).

¹² Tallinna jäätmekava 2022–2026

¹³ Üleriigiliselt rakendus pakendiseaduse nõue kasutada avalikel üritustel toidu ja joogi serveerimiseks üksnes korduskasutatavaid anumaid ja söögiriistu alates 2024. aasta 1. jaanuarist.

<https://www.riigiteataja.ee/akt/121092023006?leiaKehtiv>

¹⁴ Keskkonnahoidliku ürituse korraldamise reeglid (linnapea 5.04.2023 käskkiri nr T-4-1/23/6).

- Ringmajanduse põhimõtete süsteemne ja plaanipärane rakendamine linna planeerimisel ja juhtimisel (sh linnaorganisatsiooni enda tegevustes ja toimingutes) aitab Tallinna linnal: toetada ja soodustada üleminekut lineaarselt majanduselt ringmajandusele läbi linnaruumi (sh elu- ja ärikeskkonna) ringse kujundamise ja ehitamise, ringsete toodete ja teenuste pakkumise ning teadlikkuse tõstmise suurendades linna majanduslikku konkurentsivõimet;
- kaasata ja teha koostööd erinevate huvirühmade ja osapooltega (nt elanikud, asutused, ettevõtted, organisatsioonid);
- luua eeldused uuenduslike jäätmekäitlussüsteemide, energia- ja materjalitõhusate lahenduste ning ringsete ärimudelite ja ringdisaini praktikate juurutamiseks, sh toetada uute töökohtade loomist ja uusi ettevõtlusvõimalusi (uued ringmajanduse ärimudelid ja ettevõtted);
- luua ettevõtjate, elanike ja linna koostöös testimise keskkondi ja innovatsioonilaboreid (sh digiteenuseid) lineaarsete majandusmudelite kitsaskohtade lahendamiseks,
- parandada pikemas perspektiivis linna kindlustatust ressursidega ja tagada suurem vastupidavus/säilienõtkus (nt ressursitõhusus ja ringsuse põhimõtte järgi tegutsemise oskus aitab ühiskonnal ja kohalikel ettevõtetel jätkusuutlikult areneda ja kriisides paremini hakkama saada);
- tagada läbi ressursitõhususe kulude kokkuhoid;
- panustada kasvuhoonegaaside heite ja õhusaaste vähendamisse;
- tagada läbi puhtama elukeskkonna linnaelanike parem tervis ja heaolu.

Samas on ringmajanduse rakendamisel Tallinnas ka mitmeid võimalikke takistusi, mille kõrvaldamisega tuleb tegeleda.¹⁵

- **Poliitiline ja õiguslik lünk.** Võimalik poliitilise toe puudumine ja regulatiivsed tõkked (nii riigi kui linna tasandil) võivad takistada ringmajandust toetava õigusraamistiku väljatöötamist ja rakendamist. Tervikliku visiooni, juhtimise või poliitilise tahte puudumine võib põhjustada ringmajanduse algatuste killustatust ja puudulikku vastutust. Ebapiisav õigusraamistik ja järjekindlusetu reguleerimine valitsemistasandite (riik versus kohalik omavalitsus) vahel vähendavad ringmajanduse vajadustele reageerimise suutlikkust.
- **Rahastamislünk.** Üleminek ringmajandusele eeldab investeringuid ja piisavaid stiimuleid, et seda majanduslikult ja rahaliselt toetada. Rahastamispuudujäägid tähendavad ebapiisavaid finantsvahendeid, finantsriske, äritegevuse ja investeringute kriitilise mahu ning erasektori kaasatuse puudumist.
- **Suutlikkuse lünk.** Inimeste oskused ja suutlikkus (eelkõige linnaorganisatsioonis) peaksid vastama ringmajandusele üleminekuga seotud vajadustele. Pädevate inimeste ja tehniliste lahenduste puudumine takistab väärtusahelate vaheliste seoste ja partnerlussuhete loomist ning ressursi raiskamise/jäätmetekke vältimist. Lisaks pidurdavad puudulikud andmed linna materjalivoogudest ja tegevuste ringsusest ringmajandusele ülemineku planeerimist ja selle tegevuse tulemuslikkuse hindamist.

¹⁵ OECD linnauuringud, 2023. Ringmajandus Tallinnas. Eestikeelne tõlge: Tallinna Strateegiakeskus

- **Teadlikkuse lünk.** Erinevate osapoolte vähene teadlikkus ringmajanduse põhimõtetest takistab nende põhimõtete laiemat rakendamist. Puudulik teadlikkus ja hoiakud võivad samuti pidurdada linnajuhtide ja -töötajate, ettevõtjate ning linnaelanike käitumismuutusi, mida on vaja ringmajandusele üleminekuks.

Ringmajandusele üleminekuks Tallinnas on mitmeid väljakutseid, kuid viimaste aastate trendid ja suundumused on loonud head eeldused ringmajanduslike põhimõtete edukaks rakendamiseks. Ringmajanduse rakendamise olukorrast, sh ajenditest, rakendamise potentsiaalid ja ringmajanduse rakendamise algatustest, annab detailsema ülevaate käesoleva arengukava aluseks olnud [OECD aruanne „Ringmajandus Tallinnas“](#), mis koostati aastatel 2021–2023 OECD programmi „Ringmajandus linnades ja regioonides“ raames selleks, et aidata Tallinnal saavutada oma ringmajanduslikud eesmärgid.

3. Ringmajanduse põhimõtted

Ringmajandust rakendamise põhimõtteid on võimalik väljendada ringmajanduse strateegiate (nn R-strateegiate) alusel.^{16,17} R-strateegiad loovad hea aluse ja raamistiku ringmajandusele läbi tootmis- ja tarbimissüsteemi ringsuse hierarhia. Ringmajanduse põhimõtete kontekstis on välja pakutud enamasti kolmest¹⁸ kuni kümne R-strateegiani.¹⁹ Üldjuhul tuginevad R-strateegiad ühisele arusaamisele ringsuse hierarhiast ja tasanditest, mis kattub paljus klassikalise jäätmehierariiaga.

1. Väldi jäätmeteket/tarbi vähem (kitsenda materjalivooge)
2. Pikenda toodete eluiga (aeglusta materjalivooge)
3. Suurenda materjalide ringlussevõtu ja taaskasutuse taset (sulge materjalivood)

Need tasandid esindavad seega ka materjaliringluse tasemeid ja hierarhiat (1 – kõrgeim ehk eelistatum tase, 3 – madalaim tase).

Võttes arvesse Tallinna rolli ringmajanduse edendamisel ning ringmajanduse fookusteemasid linnas, võib Tallinna ringmajanduse põhimõtted välja tuua järgmiste R-strateegiliste tasemetena (joonis 1).

- **Kasuta ja tarbi vähem: loobu (*refuse*), väldi/vähenda (*reduce*), mõtle läbi (*rethink*).**

Linna tegevused ja investeeringud lähtuvad ressursitõhususe suurendamise ja jäätmetekke vältimise põhimõttest. Oluline on loobuda tarbetust tarbimisest, vältida ja vähendada jäätmeid ja soodustada ringsete alternatiivide kasutamist (sh ringsete toodete ja teenuste eelistamine).

- **Edenda korduskasutust ja parandust: korduskasuta (*reuse*), paranda (*repair*).**

Ressursside kasutamise maksimeerimiseks edendab linn toodete eluea pikendamist läbi korduskasutuse ja parandamise. Parandamine, jagamine ja korduskasutussüsteemid aitavad luua jätkusuutlikku tarbimiskultuuri.

- **Kasuta jäätmeid kui ressursi: võta ringlusse (*recycle*), sh bioloogiline ringlussevõtt (*rot*) ja taaskasuta (*recover*).**

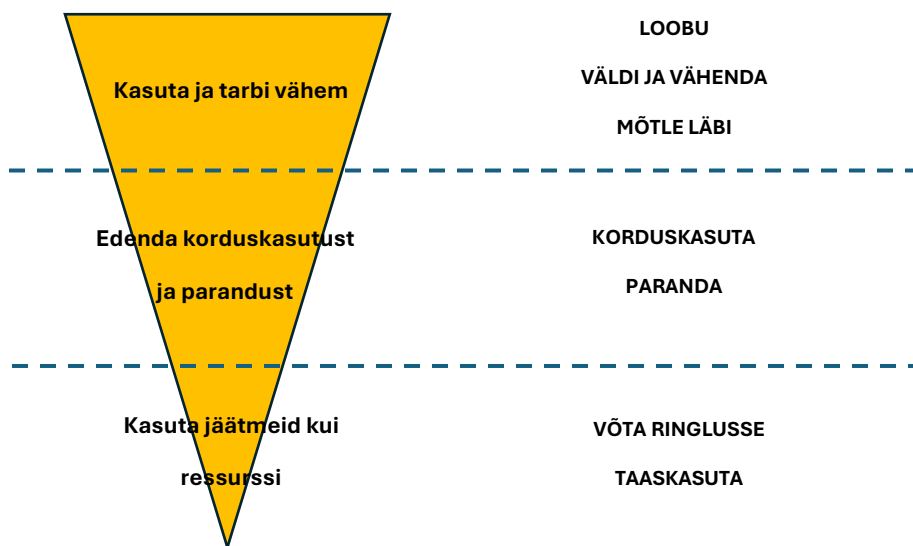
Linn loob eeldused jäätmete liigiti kogumiseks, materjalide ja jäätmete ringlussevõtuks ning taaskasutuseks. See võimaldab kasutada jäätmeid kui ressursi, saada loodusvaradest maksimaalset kasu ja vähendada nõudlust uute loodusvarade järele.

¹⁶ Potting, J., Hekkert, M., Worrell, E., Hanemaaijer, A. 2017. Circular economy: Measuring innovation in the product chain. PBL Netherlands Environmental Assessment Agency.

¹⁷ Vanhuysse, F., Fejzić, E., Ddiba, D., Henrysson, M. 2021. The lack of social impact considerations in transitioning towards urban circular economies: a scoping review. Sustainable Cities and Society, 75, 103394.

¹⁸ Klassikaline lähenemine: vähenda (*reduce*), korduskasuta (*reuse*), võta ringlusse (*recycle*).

¹⁹ Detailsem lähenemine, mis pakub välja kuni kümme ringmajanduse strateegiat/lähenemist: R0 – loobu (*refuse*), R1 – mõtle läbi (*rethink*), R2 – vähenda (*reduce*), R3 – korduskasuta (*reuse*), R4 – paranda (*repair*), R5 – renoveeri (*refurbish*), R6 – töötle ümber (*remanufacture*), R7 – anna uus otstarve (*repurpose*), R8 – võta ringlusse (*recycle*) ja R9 – taaskasuta (*recover*).

Joonis 1. Tallinna linna ringmajanduse R-strateegiate tasemed

Ringmajanduse arendamisel Tallinnas tuleb liikuda ja keskenduda kõrgemal tasemel olevate R-strateegiate edendamisele.

Ringmajanduse strateegiad pakuvad Tallinnale ja ka teistele omavalitsustele raamistiku nii linnaplaneerimisel (sh linnavara haldamisel), linnaruumis kasutatavate ringsete toodete ja teenuste väljatöötamisel, ettevõtluskeskkonna kujundamisel ja jäätmehoolduse arendamisel kui ka vajalike tegevuskavade ja regulatsioonide ettevalmistamisel ning huvirühmadega koostööl. Samuti aitavad toodud ringmajanduse strateegiad aru saada ringmajanduse toimimisest kohalikul tasandil, selgitada seda huvirühmadele ning asjakohaseid meetmeid välja töötada.

4. Visioon ja eesmärk

Tallinn on ringmajandav maailmalinn, kus inimesed tahavad elada, töötada, ennast arendada ja puhata. Tallinn on oluline targa ja ringse tarbimismudeli edendaja ning seda toetavate ringsete toodete ja teenuste süsteemi looja. Tallinna linnaruum ja ehitatud keskkond on arendatud ringsete põhimõtete kohaselt. Tallinn tegutseb ressursitõhusalt vähendades esmast materjalitarbimist ja suurendades jäätmete ringlussevõttu. Tallinn on edumeelne korduskasutuse ning parandus- ja jagamiskultuuri edendaja pakkudes ettevõtetele ja elanikele igakülgeid võimalusi ringmajandusse panustada. Tallinn on koht, kus ettevõtjad saavad katsetada ja arendada uudseid ringseid lahendusi ja ärimudeleid olles nii eeskujuks teistele omavalitsustele Eestis kui ka rahvusvahelisel tasandil. Sellega panustab linnaorganisatsioon tulevikku vaatava kõrgema eesmärgini jõudmisesse, st kogu linna tegevus on ringne (*fully circular city*) ja kliimaneutraalne aastaks 2050.

Selle visiooni saavutamiseks on Tallinn püstitanud endale eesmärgi:

Aastaks 2035 tegutseb kogu linnaorganisatsioon ringmajanduse põhimõtteid järgides.

5. Ringmajanduse tegevusprogrammid

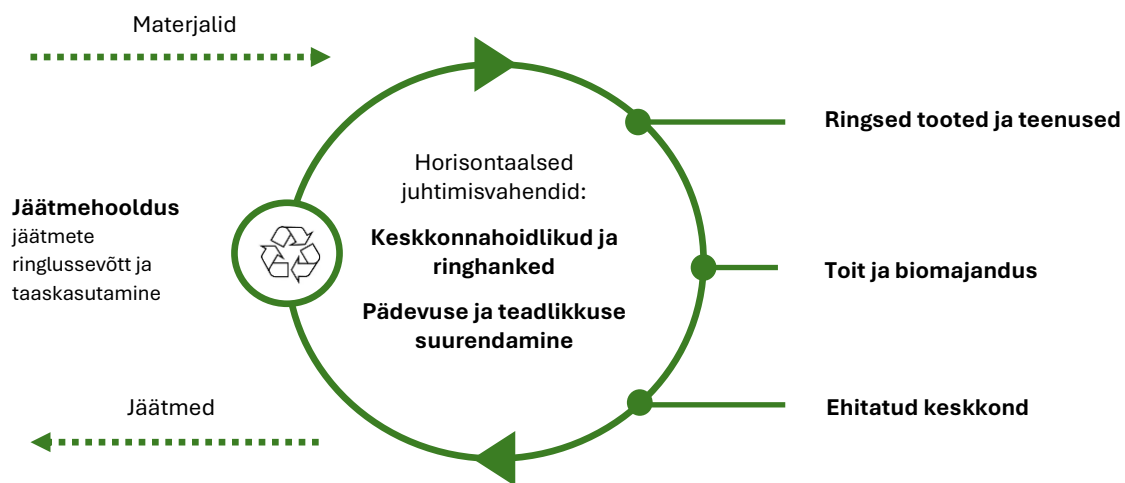
Ringset linna võib vaadelda kui kogumit mitmesugustest tegevustest ja süsteemidest, mis toimivad omavahelises koosmõjus. Linna ringmajanduskavas käsitletavate fookusteemade (selle kava mõistes tegevusprogrammide) valik sõltub nende olulisusest linna ringsuse arendamise seisukohast (sh linna suutlikkusest ringmajanduse edendamist nendes valdkondades suunata), aga ka sellest, kuidas on ringmajandusega seonduvaid teemasid käsitletud linna muudes strateegilistes dokumentides (vt ka [ptk 1](#)). Tallinna ringmajanduse arengukava tegevusprogrammid tuginevad OECD programmi „Ringmajandus linnades ja regioonides“ raames tehtud Tallinna ringmajanduse olukorra uuringu tulemustele.

Tallinna ringmajanduskava tegevusprogrammid võib jagada:

- nn horisontaalsed ehk juhtimisega seotud valdkonnad,
- temaatilised valdkonnad, mis on linna ja ringsuse edendamise seisukohast esmatähtsad ja/või suure positiivse keskkonnamõjuga.

Horisontaalseid juhtimisvahendeid (pädevuse ja teadlikkuse suurendamine, keskkonnahoidlikud ja ringhanked) võib vaadelda linna iseseisvate juhtimisvahenditena, mis on ringmajanduskavas välja toodud eraldi tegevusprogrammidenä, aga samas on osa nendega seotud tegevusi integreeritud ka ringmajanduskava temaatilistesse tegevusprogrammidesse. Keskkonnahoidlikud ja ringhanked ning teadlikkuse suurendamine, sh infovahetus ja huvirühmade kaasamine, on asjakohased nii ringsete toodete ja teenuste, toidu ja biomajanduse kui ka ehitatud keskkonna arendamisel. Nende tegevusprogrammide detailsem ulatus ja olulisus ringmajanduse edendamise seisukohast Tallinnas on lühidalt lahti kirjutatud vastava tegevusprogrammi all. Iga tegevusprogrammi all on esitatud selle valdkonnaga seotud tegevussuunad koos mõõdikute ning peamiste tegevustega.

Ringmajanduse edendamise ühe osana tuleb vaadelda ka jäätmehooldust linnas, mida käsitletakse ringmajanduskava ühe tegevusprogrammina. Detailsem ülevaade jäätmehoolduse eesmärkidest, mõõdikutest (sh sihtidest) ja tegevustest on esitatud Tallinna jäätmekavas. Joonis 2 toob välja Tallinna linna ringmajanduse edendamise seisukohast esmatähtsad valdkonnad ja tegevusprogrammid ning nende omavahelise seose.

Joonis 2. Tallinna linna ringmajanduse tegevusprogrammid

Arengustrateegiasse „Tallinn 2035“ loodavast ringmajanduse tegevusvaldkonnast tulenevad ringmajanduse arengukavva kuus tegevusprogrammi:

1. Ringmajandusalaselt pädev ja teadlik linnaorganisatsioon ja linlased
2. Keskkonnahoidlikke ja ringhangete põhimõtteid rakendav linnaorganisatsioon
3. Ringseid tooteid ja teenuseid tarbiv ja edendav linn
4. Kestlik toidu- ja toitainete ringlussüsteem
5. Ringsetel põhimõtetel arendatud linnaruum ja ehitatud keskkond
6. Jäätmehierarhiat järgiv jäätmehooldus

Tegevusprogramm 1. Ringmajandusalaselt pädev ja teadlik linnaorganisatsioon ja linlased

Ringmajandusele ülemineku eelduseks on kõikide osaliste valmisolek panustada ringsetesse tegevustesse. Tallinna linnaorganisatsioonil on vajalik ressurs, pädevus ja teadmised, et üleminekut ringmajandusele suunata ja eest vedada. Kõikidel linna elanikel, ettevõtetel ja organisatsioonidel on teadmised, oskused ja hoiakud, et rakendada ringmajanduse põhimõtteid igapäevategevustes. Tallinnal on ülevaade ringmajanduse olukorrast linnas, sh ressursi- ja jäätmevoogudest, nende kasutusviisidest ja kogustest.

Ringmajandus eeldab peale teadlikkuse ka süsteemseid muutusi mõtteviisis ning sellega kaasnevat valmisolekut oma tegevust ringsemaks muuta, seda nii linnaorganisatsioonis ringmajandusele ülemineku eestvedajana kui ka ühiskonnas laiemalt. Tallinna linn suunab ringmajandusalast pädevust ja teadlikkust järgmiselt.

- **Ringmajandusele ülemineku eestvedamine.** Linn on ringmajandusele ülemineku eestvedaja ja suunanäitaja. Tallinna linnaorganisatsioonis on paika pandud nii keskne juhtimine kui ka ametite/asutuste tasandil rollid/vastutajad ringmajanduse põhimõtete rakendamiseks ning on tagatud selleks piisavad ressursid. Kõik linna töötajad on teadlikud oma panusest ja kohustustest ringmajanduse põhimõtete rakendamisel ning rakendavad põhimõtteid oma igapäevatöös. Moodustatud on linnaasutusi kaasav rohesaadikute võrgustik, mis koosneb linnaasutuse esindajatest, kes suurendab ringmajanduse- ning keskkonnanahoiu alast pädevust ja teadlikkust oma asutuses.
- **Väliste huvirühmade teadlikkuse suurendamine ja hoiakute kujundamine.** Linn on loonud süsteemi linnaorganisatsiooni välise huvirühmade (nt elanikud, ettevõtted, organisatsioonid) ringmajandusalaste teadmiste suurendamiseks ja hoiakute kujundamiseks. Kõikidele huvirühmadele antakse ka regulaarselt tagasisidet ringmajanduse eesmärkide saavutamise seisust ja tegevuste tulemuslikkusest.
- **Tulemuslikkuse hindamine.** Ringmajanduse poole liikudes on linnal piisav suutlikkus ja teave oma tegevuste tulemuslikkust ning eesmärkide saavutamist mõõta ja seirata. Andmete kättesaadavuse tagamiseks on loodud vajalik andmekogumise süsteem ja on seatud moodsikud koos alg- ja sihttasemetega.

Panus säästva arengu eesmärkide saavutamisse:

Tegevussuunad ja kavandatavad tegevused

1.1 Linnaorganisatsiooni ringmajandusalase pädevuse ja teadlikkuse suurendamine

- 1.1.1 Linnaorganisatsioonis ringmajanduse edendamiseks seotud rollide, pädevuste ja koolitusvajaduste väljaselgitamine.
- 1.1.2 Ringmajandusalase teadlikkuse suurendamise süsteemi korrastamine, sh linnaasutusi kaasava rohesaadikute võrgustiku loomine.
- 1.1.3 Juhendmaterjalide väljatöötamine.
- 1.1.4 Koolitusprogrammide koostamine ja koolitamine.

1.2 Tallinna linna ringmajanduse seiresüsteemi väljatöötamine

- 1.2.1 Seiresüsteemi väljatöötamine ja ajakohasena hoidmine.
- 1.2.2 Andmete süsteemne ja regulaarne kogumine ringmajanduse seisundi hindamiseks, sh vajaliku digitaalse andmekogumise süsteemi loomine (linna digitaalsele mõõdikute juhtimislauale ringmajanduse mõõdikute ja andmekogumise süsteemi lisamine).
- 1.2.3 Ringmajandusalase tegevuse tulemuslikkusest (seire tulemustest) teavitamine – regulaarne info jagamine linnaorganisatsioonis.

1.3 Väliste huvirühmade (linlased, ettevõtted, organisatsioonid jt) ringmajandusalase teadlikkuse, oskuste ja hoiakute parandamine

- 1.3.1 Väliste huvirühmade ringmajandusalase teadlikkuse, oskuste ja hoiakute väljaselgitamine (sh rahuloluküsitluse täiendamine ja läbiviimine).
- 1.3.2 Teavitusmaterjalide väljatöötamine.
- 1.3.3 Üldine teavitamine ja kommunikatsioon (sh teavituskampaaniate korraldamine).

Tegevusprogramm 2. Keskkonnahoidlike ja ringhangete põhimõtteid rakendav linnaorganisatsioon

Tallinn on tark ja keskkonnateadlik hankija. Keskkonnahoidlike ja ringhangete kaudu loob ja suurendab linn nõudlust ringsete, vähese süsinikuheitega, ohutute (ohtlike ainete vabade) ning sotsiaalselt vastutustundlike toodete ja teenuste (hõlmab asju, teenuseid ja ehitustöid) järele, toetades innovatsiooni ning luues ettevõtetele uusi majanduslikke võimalusi ja töökohti. Tallinn on teenäitaja keskkonnahoidlike ja ringhangete läbiviimisel ning eeskju teistele kohalikele omavalitsustele.

Ringmajanduse laiem rakendamine eeldab nõudluse tekitamist ringsete toodete ja teenuste järele. Avaliku sektori tarbimine moodustab Euroopa Liidu ja ka Eesti SKTst märkimisväärse osa ning saab seetõttu oluliselt turgu mõjutada. Tallinn kui Eesti suurim omavalitsus mõjutab olulisel määral keskkonnahoidlike toodete ja teenuste turgu ning suunab ettevõtteid selliseid tooteid pakkuma. Eelistades ringseid tooteid ja teenuseid toetab linn muuhulgas kohalike ettevõtete ja innovatsiooni arengut keskkonnahoidlikuma ringmajanduse suunas.

Tallinn arendab keskkonnahoidlike ja ringhangete korraldamise suutlikkust ning mõjutab ringmajanduse arengut järgmiselt.

- **Keskkonnahoidlike ja ringhangete planeerimine.** Tallinna hangete korraldamise süsteem toetab toodete ja teenuste hankimist kestlikke, keskkonnahoidlike ja ringseid kriteeriume rakendades ning linn eelistab järjekindlalt ringseid vähese süsinikuheitega ja ohutuid tooteid ja teenuseid.
- **Hankijate pädevuse tõstmine.** Linn on pädev hankija, kes teeb teadlikke otsuseid sealhulgas innovaatiliste toodete ja teenuste hankimisel. Linnaorganisatsiooni kuuluvad hankijad oskavad riigihangetes määratleda, rakendada ning pakkumustes muuhulgas hinnata keskkonnahoiu ja ringseid kriteeriume eelistades ringseid lahendusi. Lisaks on suurenenud ka tehnilise kirjelduse koostajate keskkonnahoidlike ja ringhangete pädevus.
- **Turuosaliste kaasamine ja nende valmisoleku suurendamine.** Hankijate ja ettevõtjate vahel toimib dialoog, hankijad saavad teavet ringsete ja uuenduslike lahenduste kohta, turuosalised mõistavad paremini linna soove ja on motiveeritud arendama (uudseid) kestlikke ning ringseid tooteid ja teenuseid. Ettevõtjad ja potentsiaalsed pakkujad on teadlikud keskkonnahoidlike ja ringhangete põhimõtetest ning on huvitatud osalema linna hangetes, sh innovaatiliste toodete ja teenuste hangetes.

Panus säästva arengu eesmärkide saavutamisse:

Tegevussuunad ja kavandatavad tegevused

2.1 Keskkonnahoidlike ja ringhangete planeerimine

- 2.1.1 Linna hangete korralduse süsteemi kavandamine toetamiseks kestlikke, keskkonnahoidlike ja ringhankeid.
- 2.1.2 Keskkonnahoidlike ja ringhangete tegevusplaani välja töötamine.
- 2.1.3 Keskkonnahoidlike ja ringhangete seiresüsteemi loomine (sh hangete järelkontrolli ning keskkonna- ja majandusmõju hindamise süsteemi aluste väljatöötamine).

2.2 Keskkonnahoidlike ja ringhangete läbiviimise suutlikkuse suurendamine

- 2.2.1 Linnaorganisatsiooni hangitavate toodete ja teenuste analüüsimine ringhangete seisukohast, st milliseid tooteid ja teenuseid tuleb osta eelkõige keskkonnahoidlike ja ringsete hangetega. Analüüs toob välja esmatähtsad tooted ja teenused ametite kaupa, sh maht ja kogused, keskkonnamõju ja selle olulisuse linna strateegilisest seisukohast lähtudes, hangete korralduse, probleemid, takistused ja vajadused (sh koolitusvajadus) jms.
- 2.2.2 Hankejuhendite väljatöötamine peamistele linnasüsteemis hangitavatele tooterühmadele, sh keskkonnahoidlikud ja ringsed kriteeriumid (kohustuslikud ja soovituslikud kriteeriumid arvestades riigi tasandil kehtestatud ja kehtestatavaid kriteeriume).
- 2.2.3 Hankijate ja tehniliste kirjelduste koostajate koolitamine. Koolitused sisaldavad keskkonnahoidlike ja ringhangete korraldust ja üldpõhimõtteid alates vajaduse väljaselgitamisest, turuga konsulteerimisest ja kriteeriumide väljatöötamisest kuni järelevalve ja seireni.
- 2.2.4 Hankijate teadlikkuse ja valmisoleku suurendamine uudsete ja kestlike toodete ja teenuste hankimiseks – uudsete lähenemiste tutvustamine hankijatele (nt toote-teenuse süsteemid, toodete asemel teenuse ostmine, innovaatiliste lahenduste hankimine), innovatsiooni hangete eripärade selgitamine jne.

2.3 Turuosaliste kaasamine ja valmisoleku suurendamine

- 2.3.1 Valitud toodete ja teenuste pakkujate valmisoleku ning teadmiste vajaduse analüüsimine keskkonnahoidlikes ja ringhangetes osalemiseks.
- 2.3.2 Seminaride ja ümarlaudade korraldamine valitud valdkondades, et suurendada ettevõtjate teadlikkust keskkonnahoidlike ja ringseid, sh uudseid ja innovaatilisi tooteid ja teenuseid pakkuda ning hangetes osaleda.

Tegevusprogramm 3. Ringseid tooteid ja teenuseid tarbiv ja edendav linn

Tallinn on kestliku ja ringse tarbimismudeli edendaja ning seda toetavate ringsete toodete ja teenuste süsteemi looja. Ringne tarbimismudel on eelduseks, et saavutada ringmajandusega ning jäätmetekke vältimise ja vähendamise seotud eesmärgid. Tallinn on edumeelne ringsete toodete ja teenuste arendaja ning parandus- ja jagamiskultuuri edendaja, pakkudes elanikele, ettevõtetele ja küllastajatele igakülgseid võimalusi ringmajandusse panustada. Tallinn on koht, kus ettevõtted saavad katsetada ja arendada uudseid ringseid lahendusi ja ärimudeleid, olles nii eeskujuks teistele omavalitsustele Eestis kui ka rahvusvahelisel tasandil.

Tallinn panustab ringsete toodete ja teenuste levikusse enda tarbimise ringsemaks muutmise kaudu, aga veelgi enam luues tingimusi, mis soodustavad ringse tarbimisühiskonna tekkimist ja toimimist laiemalt. Ringne tarbimismudel hõlmab terve rea tegevusi ja tooterühmi, näiteks ühekorrapakendite vältimine ja vähendamine, asjade korduskasutus, parandamine ja jagamine ning uudsete ringmajandusteenuste ja tootearenduse toetamine. Kuna ringsed tooted ja teenused hõlmavad kogu väärtusahelat, alates tootjatest, teenusepakkujatest ja kaubandusest kuni tarbijateni, siis teeb linn asjakohaste huvirühmadega tihedat koostööd. Tallinn mõjutab ringsemat tarbimisühiskonda vastava õigusraamistiku ning soodustava ja stimuleeriva tegevuskeskkonna loomisega.

Tallinn suunab ringsete toodete ja teenuste pakkumist ning ringset tarbimist eelisjärjekorras järgmiselt.

- **Ürituste korraldamine.** Tallinn on ürituste korraldamisel selgelt Eestis parimate jätkusuutlike praktikate looja (sh ühekorratoodete vältimise ja vähendamise osas). Lisaks korduskasutatavate anumate ja söögiriistade kasutamisele avalikel üritustel on selles valdkonnas võimalusi ringsuse arendamiseks palju rohkem. Koostöös ettevõtetega on loodud uusi ringseid lahendusi ja meetmeid. Linnaorganisatsioon panustab jätkusuutlike ürituste korraldamisse muuhulgas oma hangete kaudu.
- **Toidu pakkumine ja müük.** Toidu pakkumisega (nii kohapeal kui kaasamüügil) kaasneb suur hulk ühekorrapakendeid (sh anumad ja söögiriistad). Kuigi valdkonna reguleerimine on suuremas osas riigi pädevuses, on linn koos erinevate partneritega välja töötanud ringseid lahendusi (nt kokkulepped ja tehnilised lahendused kogu linna katvate korduskasutuslahenduste kasutamiseks ning ühekorratoodete vältimiseks ja vähendamiseks).
- **Turism.** Turism on üks tegevusvaldkondi, mis toitlustuse, majutuse ja ürituste korraldamisega on suur toodete ja teenuste tarbija ning seeläbi ka jäätmetekitaja. Tallinnas pakutavad turismiteenused järgivad ringmajanduse põhimõtteid. Tallinna kui kestliku turismi sihtkoha arendamiseks teeb linn koostööd asjakohaste sihtrühmade ja ettevõtetega, olemasolevate algatuste ja turismisektori keskkonnahoidlike märgiste ja skeemidega (nt *Green Key*, roheline muuseum, kestlikud sihtkohad).
- **Korduskasutus, parandus ja jagamismajandus.** Tallinnal on tähtis roll korduskasutus- ja paranduskultuuri ning jagamismajanduse eelduste ja võimaluste loomisel linlastele. Korduskasutus- ja parandussüsteemi arendamine koostöös ettevõtete ja organisatsioonidega loob aluse selle ettevõtlusliigi levikuks ja edenemiseks. Linn suunab korduskasutust ja parandustegevust, et aidata kaasa teadlikkuse levikule ja kogukondlikule koostööle. Tallinn edendab jagamismajandust ja korduskasutust oma hangete kaudu ning läbi selle suurendab ringsete toodete ja teenuste turunõudlust. Linnaorganisatsiooni korduskasutus- ja laenutussüsteemide väljatöötamine toetab ringmajanduse rakendamist.

Linna ringmajanduskeskused loovad muuhulgas võimaluse korduskasutus- ja paranduskultuuri levikuks ja sotsiaalsete töökohtade loomiseks.

- **Ringne ettevõtlus.** Linn edendab ja toetab ringse ettevõtluse (ringsete toodete ja teenuste, sh korduskasutuse ja paranduse ning jagamismajanduse lahenduste pakkujad) teket ja arengut. Selleks pakub linn ringmajanduse initsiatiividele ja ettevõtetele sobivat tegevuskeskkonda ja ruume ning arendus- ja tegevustoetusi. Tallinn toetab ringsete ja jagamismajanduse teenuste tutvustamist ja turundust (nt luues keskse andmebaasi) ning edendab ringmajandust toetavate märgiste ja juhtimissüsteemide (nt *Green Key*, roheline muuseum, roheline kontor) rakendamist. Teave ringse ettevõtluse kohta on lihtsasti kättesaadav.

Panus säästva arengu eesmärkide saavutamisse:

Tegevussuunad ja kavandatavad tegevused

3.1 Ühekorratoodete kasutamise vältimine ja vähendamine

- 3.1.1 Jätkusuutlike ürituste korraldamise juhendi järgimise tagamine kogu linnaorganisatsioonis.
- 3.1.2 Avalikel üritustel ringmajandusalaste nõuete täitmise järelevalve tõhustamine koostöös riigiasutustega.
- 3.1.3 Linnaorganisatsioonis (nt haridus-, kultuuri- ja spordiasutustes) ühekorratoodete kasutuse vähendamise nõuete/juhendi kehtestamine.
- 3.1.4 Linna rendipindadel (sh toitlustamine ja toidu kaasamüük) ühekorratoodete kasutuse vähendamise nõuete kehtestamine.
- 3.1.5 Avalike joogiveekraanide võrgustiku laiendamine.

3.2 Asjade paranduse ja korduskasutuse edendamine

- 3.2.1 Ringmajanduskeskuste võrgustiku laiendamine.
- 3.2.2 Korduskasutusinitsiatiivide toetamine ja koostöö edendamine.
- 3.2.3 Parandusinitsiatiivide toetamine ja koostöö edendamine.
- 3.2.4 Asjakohastes linna asutustes (nt raamatukogud, noortekeskused) avalikkusele suunatud paranduse ja korduskasutuse/laenutuse võimaluste loomine.
- 3.2.5 Paranduse ja korduskasutuse/laenutuse alase teabe kättesaadavuse parandamine (nt infoplatvormi kuhuvia.ee laiendamine).
- 3.2.6 Linnavara arvepidamise juurde jagamisplatvormi loomine (linnavarana arvel IT- ja väikevahendid).
- 3.2.7 Linnaorganisatsiooni sisene isiklike asjade vahetamise ja jagamise laiendamine ja propageerimine.

3.3 Ringmajandust toetavate juhtimissüsteemide ja märgiste edendamine

- 3.3.1 Regulaarsete keskkonnajuhtimise (roheline kontor, roheline muuseum ja roheline kool) teabeürituste ja koolituste korraldamine Tallinna ametiasutustele ja hallatavatele asutustele.
- 3.3.2 Keskkonnajuhtimissüsteemide rakendamise toetamine Tallinna linnaorganisatsioonis (eelkõige spetsiifilise tegevusega asutustes, nt Tallinna loomaaias ja Tallinna botaanikaaias).

- 3.3.3 Keskkonnajuhtimises ja ringmajanduses parimaid tulemusi näidanud Tallinna ametiasutuste ja hallatavate asutuste tunnustamine.
- 3.3.4 Tallinnas tegutsevate keskkonnahoidlike ja ringmajanduse organisatsioonide ja ettevõtete (sh keskkonnajuhtimissüsteemide ja -märgiste rakendajad, nt *Green Key* majutusasutused ja atraktsioonid, roheline muuseumi märgisega muuseumid jne) tutvustamine ja tunnustamine.

3.4 Ringmajandusliku ettevõtluse edendamine

- 3.4.1 Ringmajanduslase pädevuse edendamine (nt ettevõtete motiveerimine läbi erinevate meetodite/vahendite/tegevuste näiteks nõustamine, koolitused, üritused, seminarid, konverentsid, võistlused, konkursid).
- 3.4.2 Ringmajandusliku innovatsiooni edendamine ja rakendusuuringute tegemine koostöös ettevõtete ja teadusasutustega (Tallinna praeguse teadus- ja arendusalase koostöötegevuse põhjal).
- 3.4.3 Ringmajandusliku rahvusvahelise kompetentsi suurendamine (sh rahvusvahelise koostöö edendamine, kogemuste ja parimate praktikate vahetamine) (välis)projektide kaudu.
- 3.4.4 Rohe- ja ringmajanduslikele ettevõtetele ja initsiatiividele füüsilise tegevuskeskkonna loomine (nt ettevõtlusinkubaatorid Poldri tänaval).
- 3.4.5 Rohe- ja ringmajanduslike äriühenduste testimine linnakeskkonnas või testimisvõimaluste pakkumine (nt rohekiirendi, häkatonid).
- 3.4.6 Innovatsiooni ja ringsete ärimudelite toetamine (nt koolituste kaudu, üürisoodustus linna rendipindadel alustavatele ettevõtetele).
- 3.4.7 Ringmajanduse vallas silmapaistvate ettevõtete, projektide, praktikate tunnustamine (nt mittetulundustegevusele toetuste andmine ringmajanduse vallas, Tallinna ettevõtluspäeva konkursi “Ringmajanduse edendaja”²⁰ jätkamine ja sellesse eraldi auhinnakategooria sisseviimine ringmajanduslike MTÜde toetamiseks).

²⁰ Konkursi „Ringmajanduse edendaja 2024“ eesmärk on tunnustada uusi innovaatilisi lahendusi, millel on tuntav positiivne mõju keskkonnale, edendada jätkusuutlike ja säästlike lahenduste laiemat ja vastutustundlikku kasutamist ning anda elanikkonnale teavet ringmajanduse põhimõtteid järgivatest ettevõtetest, projektidest, toodetest ja teenustest: <https://ettevotluspaev.tallinn.ee/ringmajanduse-edendaja-2024/>

Tegevusprogramm 4. Kestlik toidu- ja toitainete ringlussüsteem

Toidutarbimise ringsemaks muutmise kaudu mõjutab Tallinn kogu toiduahela (sh toidutootmise) kestlikkust ning toidu kui biomajandusliku ressursi tõhusamat kasutamist, sh regeneratiivset ehk taastavat toitainete ringlust, aidates sellega muuhulgas olulisel määral vähendada kliimamõju. Kogu linnaorganisatsioon, elanikud ja ettevõtted panustavad toidujäätmete ja -kao²¹ vältimisse ja vähendamisse. Tallinnas on loodud laialdased võimalused komposti kasutamiseks ja biojäätmete ringlussevõtuks ning linnaaianduse viljelemiseks.

Linnal on oluline roll toidujäätmete ja -kao vältimisel ja vähendamisel ning biojäätmete ringlussevõtu edendamisel nii linnaorganisatsioonis, ettevõtetes kui kodumajapidamistes. Loodud on eeldused ja stiimulid (sh regulatiivse raamistiku) ringse toidusüsteemi edasiseks arendamiseks ja kohaliku tasandi (lühikese tarneahelaga) biomajanduse edendamiseks.

Tallinn suunab toidu- ja toitainete ringlust eelisjärjekorras järgmiselt.

- **Toidujäätmete ja -kao vältimine ja vähendamine kodumajapidamistes.** Tallinna linna seisukohast on esmatähtis keskenduda kodumajapidamiste toidujäätmete tekke vältimisele ja vähendamisele, sest valdav osa toidujäätmetest ja -kaost tekib just kodumajapidamistes (48%²²). Toidujäätmete tekke vähendamine on suurel määral seotud biojäätmete valdkonna arendustegevusega, mida kajastab [Tallinna jäätmekava 2022–2026](#). Tallinn teeb tõhusat toidujäätmete vältimise ja vähendamise alast teavitustööd. Sõnumid, millega linnaelanikke teavitatakse, on ühendatud teiste keskkonnale mõju avaldavate teemadega (jätmed ja ringmajandus, kliimaeesmärgid, keskkonnaharidus).
- **Keskkonnahoidlik toidutarbimine ning toidujäätmete ja -kao vältimine ja vähendamine linnaorganisatsioonis.** Linn mõjutab olulisel määral kestlikku toidu tarbimist ning toidujäätmete tekke vältimist ja vähendamist linna asutustes, eelkõige lasteaedades ja koolides, aga ka linna haiglates ja hooldekodudes, kus tarbitakse palju toitu. Selle saavutamiseks rakendab linn keskkonnahoidlikke ja ringhankeid. Lisaks rakendatakse ka muid võimalusi ja meetmeid nagu teavitamine, pädevuse arendamine, uute tehnoloogiate kasutuselevõtt, mis aitavad linnaorganisatsioonis kaasa keskkonnahoidlikule, tervislikule ja lühikese tarneahelaga toidu tarbimisele ning soodustavad toidujäätmete vältimist ja vähendamist ning nende ringlussevõttu.
- **Toidujäätmete ja -kao vältimine ja vähendamine ettevõtetes, sh toidu annetamine ja jagamine.** Tallinn loob motiveerivaid meetmeid toidujäätmete ja -kao vältimiseks ja vähendamiseks toidutarneahela ettevõtetele nagu toitlustus-, kaubandus- ja turismiettevõtted, üritusekorraldajad. Linn jätkab Toidupanga ja teiste toidujagamise organisatsioonidega koostööd ja nende toetamist. Tallinn panustab toidujagamisse läbi toidujagamiskappide võrgustiku loomise linna asutustes, eelkõige haridusasutustes.
- **Komposti tootmine ja kasutamine.** Biojäätmete liigiti kogumise suurendamine tekitab vajaduse leida kompostile laiemat turgu ja kasutusvõimalusi. Kompostimisvõimekuse

²¹ Toidujäätmeteks võib pidada toitu, mis on muutunud jäätmeteks toidutarneahela erinevates etappides (sh lõpptarbimise etapis). Toidukadu ehk raisatud toit – mis tahes inimtarbimiseks mõeldud toit või toiduaine, mis mingil põhjusel (nt riknenud või kasutustähtaja ületanud toit, söömisel ülejäänud toit jne) jääb tarbimata ja visatakse toidujäätmetena ära. Allikas: Toidujäätmete ja toidukao teke Eesti toidutarneahelas 2021, <https://www.sei.org/publications/toidujaaatmete-ja-toidukao-teke-eesti-toidutarneahelas/>

²² Toidujäätmete ja toidukao teke Eesti toidutarneahelas 2021, <https://www.sei.org/publications/toidujaaatmete-ja-toidukao-teke-eesti-toidutarneahelas/>

suurendamist on käsitletud [Tallinna jäätmekavas 2022–2026](#). Linn soodustab komposti kasutamist ja toitainete ringlussevõttu ning suurendab sellealast teavitustööd.

- **Linnaaianduse ja -põllumajanduse edendamine.** Komposti laiem kasutamine aitab kaasa regeneratiivsele ehk taastavale biomajandusele ja kohaliku toidu kasvatamisele Tallinnas. Tallinn jätkab linnaaianduse ja -põllumajanduse initsiatiivide (nt kogukonna- ja õppeaiad, toidusalud) edendamist ja toetamist, mis aitab muuhulgas kaasa inimeste koostöö- ja algatusvõime ning heaolu kasvule, aga ka linnaruumi mitmekesisusele (sh looduslikule mitmekesisusele) ja tervislikkusele.
- **Reoveest toitainete eraldamine ja reoveesete ringne kasutamine.** Reoveest väärtuslike toitainete (nt fosfor, lämmastik) eraldamine muutub üha aktuaalsemaks ja mitmed Euroopa linnad (nt Helsingi) on algatanud arendusprojekte, et luua selline võimekus ja asendada sel viisil kunstväetisi. Tallinn kaardistab vastavad võimalused ja viib läbi asjakohased uuringud

Panus säästva arengu eesmärkide saavutamisse:

Tegevussuunad ja kavandatavad tegevused

4.1 Toidujäätmete ja -kao vältimine ja vähendamine

- 4.1.1 Linnaorganisatsioonis (sh koolid, haiglad, hooldekodud jt linnaasutused) toidujäätmete tekke analüüsimine ja toiduraiskamise vältimise ja vähendamise juhendite koostamine.
- 4.1.2 Toidupanga toetamine.
- 4.1.3 Toidujagamiskappide võrgustiku loomine (nt haridusasutuste ja ringmajanduskeskuste juurde).
- 4.1.4 Teavitamine koostöös asjakohaste partneritega (nt toidujagamisplatvormid, toitlustusettevõtted, toidupank).

4.2 Toitainete ringluse edendamine

- 4.2.1 Linnahaljastuses biojäätmetest toodetud sertifitseeritud komposti kasutamise nõude väljatöötamine ja kehtestamine.
- 4.2.2 Toitainete ringlust, sh kompostimist soodustavate uudsete lahenduste analüüs ja infomaterjalide koostamine.
- 4.2.3 Kestliku ja ringse toidusüsteemi teemade integreerimine haridusprogrammidesse (nt koostöös rohelise kooli programmiga).
- 4.2.4 Reoveekäitluses toitainete eraldamise ja ringlussevõtu analüüs koostöös ASga Tallinna Vesi.

Tegevussuuna 4.2 täitmisesse panustab ka kogukonna- ja õppeaedade ning õppeaedadega linnaasutuste võrgustiku laiendamine, mille täpsem tegevus ja mõõdikud on toodud Tallinn 2035 tegevusvaldkonna „keskkonnahoid“ tegevusprogrammis 6 „keskkonnateadlikud linlased“.

Tegevusprogramm 5. Ringsetel põhimõtetel arendatud linnaruum ja ehitatud keskkond

Tallinna linnaruum ja ehitatud keskkond on arendatud ja rajatud ringsete põhimõtete kohaselt. Tallinna linnaruum on läbimõeldud ja efektiivse maakasutusega, positiivse mõjuga linnaloodusele, arvestatud on optimaalse ja ringse kasutusega. Linna taristu ja hoonete projekteerimisel, ehitamisel ja haldamisel (hoonete hooldus ja kasutus) kasutatakse võimalikult suurel määral keskkonnahoidlikke ja ringseid materjale (võlditakse mitteringseid materjale) ning hooned on mitmeotstarbelised ja ristikasutatavad.

Võttes arvesse ehitiste ja ka linnakeskkonna kujundamisega seotud suurt materjalikulu, võib öelda, et ehitatud keskkond on linnades ringmajanduse seisukohast üks peamise keskkonna-, aga ka majandusmõjuga fookusteemasid. Linn suunab ruumiloome kaudu linnaruumi kestlikumaks ja ringsemaks muutmist. Loodud on eeldused ja stiimulid (sh vajalik regulatiivne raamistik) linnakeskkonna kujundajatele (sh arendajatele, planeerijatele ja ehitajatele), et hoonete, taristu ja avaliku ruumi projekteerimine, ehitamine, hooldamine, kasutamine/käitamine ning kasutusjärgne tegevus toimuks terviklikult ja süsteemselt ning muude põhimõtete (nt energiatõhusus ja kliimakindlus) kõrval ka ringselt. Esmajoones pööratakse tähelepanu linnaruumi (avalik ruum, sh tänavad) ning linna enda kinnisvara/hoonete ja taristu ringsemaks muutmisele. Loodud on ka tingimused ja stiimulid linna haldusterritooriumil toimuva muu arendus- ja ehitustegevuse ringsemaks muutmiseks.

Tallinn suunab ehitatud keskkonna ringset planeerimist ja rajamist eelisjärjekorras järgmiselt.

- **Ringne ruumiplaneerimine.** Iga oma planeerimisotsuse juures arvestatakse, et ruum on väärtus ja piiratud ressurss. Seetõttu planeeritakse linnaruumi kompaktselt, ringselt ja säästliku maakasutuse põhimõtteid järgides. Linnaruumi tark ja mitmekesine tihendamine (eelkõige keskusaladel) ja valglinnastumise vältimine aitab vähendada ressursse raiskavat (sh autost sõltuvat) eluviisi.²³ Uute objektide asukoha valikul ja olemasoleva rekonstrueerimisel vaadatakse kõigepealt üle olemasolevad ruumid, hooned ja nende asukohad, tehakse liikuvusuuring ja kaalutakse uue rajamise asemel olemasoleva taaskasutamist. Lisaks võlditakse hoonete ja taristu üledimensioneerimist, võimendatakse olemasolevaid väärtusi ja tehakse võimalikult väikese/mõistliku ressursikasutusega võimalikult palju. Hoonetele ja maale, mis ühel või teisel põhjusel seisavad kasutuseta või ootavad arendamist leitakse vahekasutus, mis aitab ruumi väärtustada ja ajutise kasutusega sisustada (nt ajutised rohealad kui vett läbilaskvad pinnad linnaruumis).
- **Ringsed linna hooned ja taristu.** Linna hoonete ja taristu (sh rohetaristu ehk pargid ja rohe-/puhkealad, mänguväljakud) ringsuse tagamiseks arvestatakse ringsete põhimõtete ja kriteeriumidega juba projekteerimisetapis. Välja on töötatud vastavad põhimõtted/kriteeriumid (nt hoonete/taristu modulaarsus, sh kasutuse ja funktsiooni muutmise võimalus, rekonstrueerimise/renoveerimise/remontimise/remonteerimise lihtsus, keskkonnahoidlike materjalide (vähese süsiniku jalajäljega materjalid, nt puit jm) kasutus, ohtlike aineid sisaldavate materjalide vältimine/keelamine, ringlussevõetud ja korduskasutatavate materjalide kasutamine, sademevee rohelaendused). Ringseid põhimõtteid ja kriteeriume rakendatakse esmajärjekorras Tallinna enda hoonete/kinnisvara rajamisel (nt koolid ja lasteaiad, kultuuri- ja spordihooned ning taristu, sh teed, tänavad ja taristuobjektid).

²³ Vt ka Tallinna liikuvuskava 2035

- **Ringne ehitamine, sh rekonstrueerimine ja lammutamine.** Linnas teostatavale ehitusele, rekonstrueerimisele ja remontmisele (sh renoveerimine ja eriti soojustamine), hooldusele ja lammutamisele kohaldatakse ühtseid ringseid põhimõtteid ja kriteeriume, et tagada hoonete suurem ringsus (sh väiksem ehitustegevuse keskkonnajalajalg, pikem elutsükkel, kasutuse pindlikkus ja modulaarsus, ringsete materjalide kasutus, ehitusjäätmete korduskasutus ja ringlussevõtt jne). Ringsele ehitamisele tagatakse terviklik vaade koos ehitusmaterjalide korduskasutamise ning ehitus- ja lammutusjäätmete ringlussevõtu edendamise (Tallinna jäätmekavas 2022–2026 toodud tegevused).

Panus säästva arengu eesmärkide saavutamisse:

Tegevussuunad ja kavandatavad tegevused

5.1 Linnaruumi ja ehitatud keskkonna ringne planeerimine

- 5.1.1 Mõju analüüsimine arengualade määramiseks väljaspool keskusalasid (uute tehnovõrkude jms rajamise vajadus).
- 5.1.2 Mõju analüüsimine hoonete ja ruumi/kinnistute vahakasutamiseks ning taaskasutamise suunamiseks (tühjadele hoonetele/kinnistutele uue otstarbe andmine, hoonete riskkasutus jne).
- 5.1.3 Ringsete põhimõtete väljatöötamine planeeringutes arvestamiseks (ringsete põhimõtete/kriteeriumide väljatöötamine (nt linnaruumi tihendamine ja varem arendatud, kuid alakasutatud või kasutusest väljalangenud alade, nt tööstusalade, ringne planeerimine).
- 5.1.4 Ringsete põhimõtete väljatöötamine olemasolevate hoonete renoveerimiseks.
- 5.1.5 Tallinna linna hoonete ja pindade ressursikasutusplaani koostamine ja kinnisvara juhtimise viimine ühe vastutaja alla.
- 5.1.6 Kehtivate üldplaneeringute ülevaatamine ringsuse kriteeriumide sisseviimiseks.
- 5.1.7 Linnaruumi ja ehitatud keskkonna planeerijate ja arendajate teadlikkuse suurendamine, koolitused.

5.2 Hoonete ja taristu ringne projekteerimine

- 5.2.1 Ringmajanduslike põhimõtete sisseviimine projekteerimise lähteülesannetesse (nt modulaarsus, sh kasutuse ja funktsiooni muutmise võimalus, rekonstrueerimise, renoveerimise, remontimise lihtsus, keskkonnahoidlike ja vähese süsiniku jalajäljega (nt puit) materjalide kasutus, ringlussevõetud ja korduskasutatavate materjalide kasutus, ohtlikke aineid sisaldavate materjalide vältimine/keelamine, sademevee kasutamine).
- 5.2.2 Ringseid lahendusi testivate pilootprojektide elluviimine.
- 5.2.3 Ringsete materjalide kasutuslahenduste leidmine ja nende regulaarne prototüüpimine, et saavutada konteksti sobivaid pikaajalisi ja kvaliteetseid lahendusi.
- 5.2.4 Hoonete ja taristu projekteerijate ja arendajate teadlikkuse suurendamine, koolitused.

5.3 Ringne ehitamine, sh rekonstrueerimine ja lammutamine

- 5.3.1 Pilootprojektide elluviimine (nt ringsetest ja ohututest materjalidest rajatud lasteaiahooned, hoone või taristu ringne demonteerimine/remonteerimine).

- 5.3.2 Linnahoonete ehitamise ja renoveerimise ja haldamise, sh keskkonnahoidlike ja ringsete soojustusmaterjalide kasutamise põhimõtete väljatöötamine.
- 5.3.3 Meetmetesse, millega toetatakse muude hoonete renoveerimist, sh soojustamist, materjali ringsuse kriteeriumi sisseviimine (nt toetus „Fassaadid/Hooned korda“).
- 5.3.4 Lammutatavate objektide auditeerimise ja ringlushinnangu kontseptsiooni väljatöötamine.
- 5.3.5 Ehitus- ja lammutusjäätmete liigiti kogumine ja ringlusse suunamine (vt [Tallinna jäätmekava 2022–2026](#)).
- 5.3.6 Ehituse ajal kasutamata jäänud või hoonete lammutamisel tekkinud ehitusmaterjalide korduskasutusse suunamise võimaluste loomine (materjalipank jäätmejaamades – nii füüsiline kui ka digitaalne, ehitusdetailide/toodete suuremahulise ringlusplatvormi loomine).
- 5.3.7 Linnavara, sh Keskkonna- ja kommunaalmeti inventari hoiustamise ruumide ja andmebaasi loomine korduskasutamise edendamiseks, et linn saaks inventari järgmistes projektides kasutada.

Tegevusprogramm 6. Jäätmehierarhiat järgiv jäätmehooldus

Teadlikuma tarbimise ja tootmise tulemusena on Tallinnas jäätmete ja jäätmetest tulenev keskkonnamis risk oluliselt vähenenud. Jäätmetekke vältimisse panustavad nii linnaorganisatsioon kui ka elanikud ja ettevõtted. Vähemalt 65% tekkivatest olmejäätmetest võetakse ringlusesse. Jäätmete tekkekohas (sealhulgas avalikus ruumis) on korraldatud võimalikult paljude jäätmete liigiti kogumine. Jäätmeid kogutakse keskkonnasõbralikult ning elanikule on nende üleandmine mugav. Tallinn merelinnana pöörab suurt tähelepanu ka mereprügi vähendamisele. Jäätmehoolduse moodsaid koostis- ja sihttasemetega ning tegevussuunad koos tegevustega on täpsemalt välja toodud Tallinna jäätmekavas, mida uuendatakse iga 5 aasta tagant.

- **Jäätmetekke vältimine ja vähendamine.** Linnal on võimalik jäätmetekke vältimisele ja vähendamisele kaasa aidata, luues paremad võimalused korduskasutatavate esemete äraandmiseks ja parandamiseks korraldades teabekampaaniaid ning juurutades keskkonnajuhtimissüsteeme. Kogu linnaorganisatsioonis tekitatakse minimaalselt jäätmeid asjade ostmise asemel kasutatakse korduskasutuslahendusi ning renditeenuseid. Linnaelanikud on keskkonnateadlikud ja teevad teadlikke otsuseid, eelistades kestlikke tooteid ja rentimist ning teavad kuidas toodete eluiga pikendada.
- **Liigiti kogumise ja ringlussevõtu edendamine.** Linna poolt hästi korraldatud jäätmevedu toimib tõhusalt kogu linnas ning motiveerib inimesi jäätmeid liigiti koguma. Jäätmete liigiti kogumine on tagatud igal pool, jäätmed on kvaliteetselt liigiti koguda, mistõttu ladestatavate ja taaskasutatavate olmejäätmete osakaal on viidud miinimumini ning jäätmed võetakse maksimaalselt ringlusesse. Igas linnaosas on piisava suurusega ringmajanduskeskus, mis on elanike seas populaarsed, ehitus- ja lammutusjäätmed suunatakse maksimaalselt korduskasutusse või ringlusesse.

Panus säästva arengu eesmärkide saavutamisse:

Tegevussuunad ja kavandatavad tegevused

6.1 Korraldatud jäätmeveo efektiivne toimimine

- 6.1.1 Korraldatud jäätmeveo ja käitlusvõrgustiku optimeerimine.
- 6.1.2 Kodumajapidamistes põhiliselt tekkivate jäätmeliikide tekkekohalt üleandmise võimaldamine.

6.2 Jäätmete liigiti kogumise edendamine

- 6.2.1 Olmejäätmete kogumisvõrgustiku laiendamine
- 6.2.2 Liigiti kogumist edendavate hinnastamismudelite rakendamine.
- 6.2.3 Ringmajanduskeskuste rajamine ja jäätmejaamade järk-järguline ümberkujundamine ringmajanduskeskusteks
- 6.2.4 Ehitus- ja lammutusjäätmete liigiti kogumise edendamine

6.3 Jäätme- ja ringmajandusalase teavituse ja nõustamise tõhustamine

- 6.3.1 Järjepidevate õppeprogrammide korraldamine.
- 6.3.2 Järjepidevate teavituskampaaniate korraldamine.

6.4 Reostunud maa-aladele (sh endiste prügilate) saneerimine ja tervendamine

- 6.4.1 Suletud Pääsküla prügila järelhoolduse tegemine.
- 6.4.2 Reostunud maa-alade saneerimise ja tervendamise korraldamine.

6.5 Järelevalve tõhustamine

- 6.5.1 Tekkekohas jäätmete liigiti kogumise ja käitlusesse suunamise nõuete täitmise kontrollide tõhustamine.
- 6.5.2 Erinevate järelevalvetööriistade kasutamine.
- 6.5.3 Jäätmevaldkonna andmete digitaliseerimine.